

Sygn. akt VIII U 1173/21

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 17 grudnia 2021 r.

Sąd Okręgowy w Gliwicach VIII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący	Sędzia Jolanta Łanowy - Klimek
Protokolant	Katarzyna Stefańczyk

po rozpoznaniu w dniu 17 grudnia 2021 r. w Gliwicach

sprawy K. B.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z.

o prawo do rekompensaty

na skutek odwołania K. B.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z.

z dnia 11 sierpnia 2021 r. **nr** (...)

- zmienia zaskarżoną decyzję i przyznaje ubezpieczonej K. B. prawo do rekompensaty do emerytury;
- zasądza od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z. na rzecz odwołującej kwotę 180 zł (sto osiemdziesiąt złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

(-) sędzia Jolanta Łanowy - Klimek

Sygn. akt VIII U 1173/21

UZASADNIENIE

Decyzją z 11 sierpnia 2021 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z. odmówił ubezpieczonej K. B. prawa do rekompensaty z tytułu pracy w szczególnych warunkach, wskazując że ubezpieczona nie udowodniła wymaganego 15#letniego okresu zatrudnienia w szczególnych warunkach, a jedynie 13 lat, 3 miesiące i 18 dni.

W odwołaniu od powyższej decyzji ubezpieczona domagała się jej zmiany i przyznania jej prawa do rekompensaty z tytułu pracy w warunkach szczególnych. W uzasadnieniu podniosła, że okresach nieuwzględnionych przez organ rentowy do stażu pracy w warunkach szczególnych stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywała pracę w warunkach szczególnych, co mogą potwierdzić zawnioskowani przez nią świadkowie.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie, podtrzymując stanowisko wyrażone w zaskarżonej decyzji.

Sąd ustalił, co następuje:

Ubezpieczona K. B. urodziła się (...)

W dniu 19 lipca 2021 r. ubezpieczona złożyła wniosek o prawo do emerytury oraz prawo do rekompensaty z tytułu pracy w szczególnych warunkach.

Decyzją z 11 sierpnia 2021 r. (...) Oddział w Z. przyznał ubezpieczonej prawo do emerytury od 1 lipca 2021 r., tj. od miesiąca zgłoszenia wniosku.

Zaskarżoną decyzją z 11 sierpnia 2021 r. (...) Oddział w Z. odmówił ubezpieczonej prawa do rekompensaty z tytułu pracy w szczególnych warunkach. Organ rentowy, uzasadniając odmowę przyznania rekompensaty, wskazywał że ubezpieczona na dzień 1 stycznia 2009 r. nie udowodniła wymaganego 15-letniego okresu zatrudnienia w szczególnych warunkach, a jedynie 13 lat, 3 miesiące i 18 dni.

(...) Oddział w Z. uwzględnił ubezpieczonej do pracy w szczególnych warunkach okresy (z wyłączeniem okresów pobierania zasiłków chorobowych) zatrudnienia w KWK (...) w Z. od 2 września 1981 r. do 31 lipca 1982 r. na stanowisku próbkobiorcy i laboranta kontroli ruchowej na powierzchni oraz w (...) S.A. w K. (wcześniej KWK (...), KWK (...), Zakład (...)) od 1 września 1994 r. do 31 stycznia 2007 r. na stanowiskach laboranta kontroli ruchowej w zakładzie przeróbki mechanicznej węgla i (od 1 lipca 2000 r.) inspektora laboratorium w zakładzie przeróbki mechanicznej węgla.

Organ rentowy nie zaliczył ubezpieczonej do stażu pracy w szczególnych warunkach okresów zatrudnienia w KWK (...) w Z.:

- od 1 sierpnia 1982 r. do 31 lipca 1984 r. na stanowisku maszynisty młynów węgla, kruszarek i przesiewaczy, ponieważ pracodawca w świadectwie wykonywania pracy zaliczonej do pierwszej kategorii zatrudnienia z 18 sierpnia 1997 r. błędnie określił zajmowane przez ubezpieczoną stanowisko pracy, powołując się na wykaz B, dział IV, poz. 9, pkt 4 zarządzenia nr 2 Ministra Przemysłu i Handlu z 27 lutego 1995 r., podczas gdy pod wskazaną pozycją figuruje stanowisko „maszynista młynów węgla i kamienia”;
- od 5 listopada 1987 r. do 30 września 1990 r. na stanowisku dozorca laboratorium, ponieważ z przedłożonej dokumentacji nie wynika, czy ubezpieczona pracowała stale i w pełnym wymiarze czasu na stanowiskach robotniczych na przeróbce wymienionych w wykazie, brak dokładnej informacji na jakich stanowiskach pracowały osoby, nad którymi ubezpieczona sprawowała nadzór;
- od 1 października 1990 r. do 31 marca 1993 r. na stanowisku sortowniczego w sortowni węgla, ponieważ pracodawca w świadectwie wykonywania pracy zaliczonej do pierwszej kategorii zatrudnienia z 18 sierpnia 1997 r. błędnie określił zajmowane przez ubezpieczoną stanowisko pracy, powołując się na wykaz B, dział IV, poz. 9, pkt 22 zarządzenia nr 2 Ministra Przemysłu i Handlu z 27 lutego 1995 r., podczas gdy pod wskazaną pozycją figuruje stanowisko sortowniczy węgla i kamienia;
- od 1 kwietnia 1993 r. do 30 kwietnia 1994 r. na stanowisku laboranta, ponieważ pracodawca w świadectwie wykonywania pracy zaliczonej do pierwszej kategorii zatrudnienia z 18 sierpnia 1997 r. niekompletnie określił zajmowane przez ubezpieczoną stanowisko, albowiem według zarządzenia winno być „próbkobiorca i laborant kontroli ruchowej w zakładzie przeróbki mechanicznej węgla”;
- od 1 maja 1994 r. do 31 sierpnia 1994 r. na stanowisku inspektora w dziale laboratorium, ponieważ z przedłożonej dokumentacji nie wynika na jakiej podstawie praca ubezpieczonej została zaliczona do pracy bezpośrednio przy przeróbce mechanicznej węgla, nie wynika, czy ubezpieczona pracowała stale i w pełnym wymiarze czasu na stanowiskach robotniczych na przeróbce wymienionych w wykazie, brak dokładnej informacji na jakich stanowiskach pracowały osoby, nad którymi ubezpieczona sprawowała nadzór.

Ubezpieczona w okresie od 2 września 1981 r. do 31 sierpnia 1994 r. była zatrudniona w KWK (...) w Z. na następujących stanowiskach:

- próbkobiorcy i laboranta kontroli ruchowej na powierzchni od 2 września 1981 r. do 31 lipca 1982 r.,
- maszynisty młynów węgla, kruszarek i przesiewaczy na powierzchni od 1 sierpnia 1982 r. do 31 lipca 1984 r.,
- sortowniczego sortowni węgla na powierzchni od 1 sierpnia 1984 r. do 13 czerwca 1986 r.,
- dozorecy w laboratorium na powierzchni od 5 listopada 1987 r. do 30 września 1990 r.,
- sortowniczego sortowni węgla na powierzchni od 1 października 1990 r. do 31 marca 1993 r.,
- laboranta na powierzchni od 1 kwietnia 1993 r. do 30 kwietnia 1994 r.,
- inspektora w dziale laboratorium na powierzchni od 1 maja 1994 r. do 31 sierpnia 1994 r.

W okresie od 14 czerwca 1986 r. do 4 listopada 1987 r. przebywała na urlopie wychowawczym.

W KWK (...) była praktyka, że pracownicy laboratorium byli zaszeregowani jako pracownicy fizyczni przeróbki mechanicznej węgla oddelegowani do laboratorium. W laboratorium pracowało 15-18 osób. Znajdowały się tam różne działy, m.in.: oznaczania jakości wody, oznaczania jakości powietrza, oznaczania jakości węgla. Kierownik, który był na pierwszej zmianie dokonywał podziału pracy dla laborantów na wszystkich zmianach – przydzielał konkretne osoby do analizy wody, węgla, powietrza. Praca odbywała się w systemie 3-zmianowym.

Od początku zatrudnienia w KWK (...) ubezpieczona została przyjęta do pracy na sortowni węgla na powierzchni i oddelegowana od laboratorium. Praca ubezpieczonej w laboratorium polegała na przyjmowaniu węgla z działu jakości w odpowiedniej ilości, następnie pomniejszaniu próbek przez mielenie, suszeniu i przygotowaniu próbek do analizy, oznaczaniu kaloryczności węgla, popiołu. Oprócz pracy przy kontroli jakości węgla ubezpieczona pracowała przy analizie jakości wody i powietrza, co wiązało się z narażeniem na kontakt z rtęcią i substancjami chemicznymi w postaci kwasów i ługów. Ubezpieczona wykonywała pracę laboranta przy przeróbce mechanicznej węgla stale i w pełnym wymiarze czasu pracy przez cały okres zatrudnienia w KWK (...), niezależnie od nazewnictwa stanowisk pracy. Stanowiska pracy oznaczone jako maszynista młynów węgla, kruszarek i przesiewaczy czy sortowniczy węgla były typowe dla sortowni przeróbki mechanicznej węgla i pod takimi byli zaszeregowani m.in. laboranci, w tym ubezpieczona. Zmiany stanowisk pracy wiązały się ze zmianami zaszeregowania i stawkami wynagrodzenia, jednak nie miały wpływu na zmianę wykonywanej pracy – ubezpieczona cały czas wykonywała taką samą pracę. W okresie od 5 listopada 1987 r. do 30 września 1990 r. ubezpieczona faktycznie zajmowała stanowisko dozorecy w laboratorium, jednak nie wiązało się to ze zmianą charakteru jej pracy – w dalszym ciągu wykonywała dotychczasowe czynności laboranta, a dodatkowo musiała zbierać wyniki i przedstawiać je do ekspedycji.

Razem z ubezpieczoną w KWK (...) pracowały S. B. (zatrudniona w latach 1971-1996) i T. J. (zatrudniona w latach 1976-1994).

Od 1 września 1994 r. do 31 grudnia 2008 r. ubezpieczona była zatrudniona w (...) S.A. w K. (wcześniej KWK (...), KWK (...), Zakład (...)) na stanowiskach: laboranta kontroli ruchowej w zakładzie przeróbki mechanicznej węgla od 1 września 1994 r. do 30 czerwca 1995 r., starszego laboranta kontroli ruchowej w zakładzie przeróbki mechanicznej węgla od 1 lipca 1995 r. do 30 czerwca 2000 r., inspektora laboratorium w zakładzie przeróbki mechanicznej węgla od 1 lipca 2000 r. do 31 października 2003 r., starszego inspektora laboratorium w zakładzie przeróbki mechanicznej węgla od 1 listopada 2003 r. do 31 grudnia 2008 r.

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie: akt organu rentowego, akt osobowych ubezpieczonej z KWK (...), zeznań świadków: S. B. i T. J. oraz przesłuchania ubezpieczonej (nagranie z rozprawy z 17 grudnia 2021 r. k.23).

Zebrany materiał dowodowy Sąd uznał za kompletny i spójny, a tym samym za wystarczający do poczynienia ustaleń faktycznych oraz rozstrzygnięcia sprawy.

Sąd zważył, co następuje:

Odwołanie ubezpieczonej zasługuje na uwzględnienie.

Kwestia sporna w przedmiotowej sprawie dotyczy uprawnień ubezpieczonej do rekompensaty z tytułu pracy w warunkach szczególnych.

Zgodnie z art. 21 ust. 1 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (t.j. Dz.U. z 2018 r., poz. 1924) rekompensata przysługuje ubezpieczonemu, jeżeli ma okres pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS, wynoszący co najmniej 15 lat.

Zgodnie z ust. 2 rekompensata nie przysługuje osobie, która nabyła prawo do emerytury na podstawie przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

Art. 21 ustawy o emeryturach pomostowych określa ogólne warunki nabycia prawa do rekompensaty, czyli – zgodnie z definicją legalną zamieszczoną w art. 2 pkt 5 ustawy – do odszkodowania za utratę możliwości nabycia prawa do wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub pracy w szczególnym charakterze przez osoby, które nie nabyły prawa do emerytury pomostowej.

Prawo do rekompensaty przysługuje ubezpieczonemu, który legitymuje się co najmniej 15-letnim okresem pracy w szczególnych warunkach lub pracy w szczególnym charakterze w rozumieniu przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Chodzi w tym przypadku o pracę, o której mowa w art. 32, 33, 39, 40 i 50c ustawy (art. 21 ust. 1).

Przesłankami uprawniającymi do rekompensaty są:

- utrata przez ubezpieczonego możliwości przejścia na emeryturę w związku z wygaśnięciem po dniu 31 grudnia 2008 r. – w stosunku do ubezpieczonych urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 r., a przed dniem 1 stycznia 1969 r. – podstawy normatywnej przewidującej takie uprawnienie;
- niespełnienie przez ubezpieczonego warunków uprawniających go do emerytury pomostowej;
- legitymowanie się przez ubezpieczonego co najmniej 15 – letnim okresem pracy w szczególnych warunkach lub pracy w szczególnym charakterze w rozumieniu przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS;
- niezyskanie przez ubezpieczonego prawa do wcześniejszej emerytury według zasad przewidzianych w ustawie o emeryturach i rentach z FUS.

Bezspornie ubezpieczona jest uprawniona do emerytury z powszechnego wieku emerytalnego, w oparciu o przepisy ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 219). Jednak nabycie prawa do emerytury na zasadach ogólnych nie wpływa w żaden sposób na uprawnienia do rekompensaty.

Jak wskazał Sąd Apelacyjny w Gdańsku w wyroku z dnia 17 grudnia 2015 r. sygn. akt III AUa 717/15 (LEX nr 1964970), celem rekompensaty jest złagodzenie skutków utraty możliwości przejścia na wcześniejszą emeryturę przed osiągnięciem wieku emerytalnego przez pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach. Nie polega ona jednak na stworzeniu możliwości wcześniejszego zakończenia aktywności zawodowej, ale na odpowiednim zwiększeniu podstawy wymiaru emerytury z FUS, do której osoba uprawniona nabyła prawo po osiągnięciu powszechnego wieku emerytalnego. Zauważyć także trzeba, iż skoro zgodnie z art. 23 ustawy z 2008 r. o emeryturach pomostowych rekompensata przyznawana jest w formie dodatku do kapitału początkowego, a zgodnie z art. 173 u.e.r.f.u.s. kapitał początkowy ustala się dla ubezpieczonych urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 r., za których

były opłacane składki na ubezpieczenia społeczne przed dniem 1 stycznia 1999 r., to warunek sformułowany w art. 21 ust. 2 ustawy o emeryturach pomostowych należy rozumieć w taki sposób, że rekompensata jest adresowana wyłącznie do ubezpieczonych objętych systemem emerytalnym zdefiniowanej składki, którzy przed osiągnięciem podstawowego wieku emerytalnego nie nabyli prawa do emerytury z FUS obliczonej według formuły zdefiniowanego świadczenia. Jedynie więc nabycie prawa do wcześniejszej emerytury stanowi przesłankę negatywną przyznania prawa do rekompensaty, natomiast nabycie prawa do emerytury na zasadach ogólnych nie wpływa w żaden sposób na uprawnienia do rekompensaty.

Okoliczność sporna w przedmiotowej sprawie dotyczyła zatem ostatecznie posiadania przez ubezpieczoną na dzień 1 stycznia 2009 r. wymaganego 15-letniego okresu pracy wykonywanej w warunkach szczególnych, bowiem (...) Oddział w Z. nie uwzględnił jej okresów zatrudnienia w KWK (...) od 1 sierpnia 1982 r. do 31 lipca 1984 r. na stanowisku maszynisty młynów węgla, kruszarek i przesiewaczy, od 5 listopada 1987 r. do 30 września 1990 r. na stanowisku dozorca laboratorium, od 1 października 1990 r. do 31 marca 1993 r. na stanowisku sortowniczym w sortowni węgla, od 1 kwietnia 1993 r. do 30 kwietnia 1994 r. na stanowisku laboranta, od 1 maja 1994 r. do 31 sierpnia 1994 r. na stanowisku inspektora w dziale laboratorium, z uwagi na nieścisłości w oznaczeniu stanowisk pracy ubezpieczonej w świadectwie wykonywania pracy zaliczonej do pierwszej kategorii zatrudnienia z 18 sierpnia 1997 r.

W świetle zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego Sąd uznał, że ubezpieczona posiada wymagany 15-letni okres pracy wykonywanej w warunkach szczególnych. Przeprowadzone w niniejszej sprawie postępowanie dowodowe wykazało bowiem, że ubezpieczona, pracując w okresach spornych w KWK (...) stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywała pracę w szczególnych warunkach przy przeróbce mechanicznej węgla.

Sąd w pełni dał wiarę zeznaniom świadków, a także wyjaśnieniom ubezpieczonej odnośnie przebiegu i charakteru wykonywanej pracy. Z zeznań tych wynikało jednoznacznie, że ubezpieczona w spornym okresie pracowała jako laborant przy przeróbce mechanicznej węgla a jej praca polegała na przyjmowaniu węgla z działu jakości, pomniejszaniu węgla mieleniu, suszeniu i przygotowywaniu próbek do analizy, oznaczaniu kaloryczności węgla, popiołu. Oprócz pracy przy kontroli jakości węgla ubezpieczona pracowała przy analizie jakości wody i powietrza, co wiązało się z narażeniem na kontakt z rtęcią i substancjami chemicznymi w postaci kwasów i ługów. Ubezpieczona wykonywała taką samą pracę stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, niezależnie od nazewnictwa jej stanowiska pracy – w kopalni była bowiem praktyka, że pracownicy laboratorium byli zaszeregowani jako pracownicy fizyczni przeróbki mechanicznej węgla oddelegowani do laboratorium.

Ubezpieczona wykonywała wyżej opisaną pracę stale i w pełnym wymiarze czasu pracy. Praca świadczona przez ubezpieczoną została wymieniona w wykazie A, dziale I, pod pozycją 5 (przeróbka mechaniczna węgla) stanowiącego załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. Nr 8 poz. 43 ze zm.), zawierającego wykaz prac w szczególnych warunkach, których wykonywanie uprawnia do niższego wieku emerytalnego.

Sąd wskazuje, że ubezpieczona wprawdzie w okresie od 5 listopada 1987 r. do 30 września 1990 r. faktycznie zajmowała stanowisko dozorca w laboratorium, jednak nie wiązało się to ze zmianą charakteru jej pracy a jedynie wiązało z dodatkowym obowiązkiem polegającym na zbieraniu wyników analizy i przedstawianiu do ekspedycji.

Wobec powyższego należy uznać, iż odwołująca w spornych okresach zatrudnienia stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywała prace w szczególnych warunkach.

Tym samym ubezpieczona na dzień 1 stycznia 2009 r. legitymuje się wymaganym co najmniej 15-letnim stażem pracy w warunkach szczególnych.

Wobec faktu, że ubezpieczona spełniła także pozostałe przesłanki uprawniające ją do rekompensaty z tytułu pracy w warunkach szczególnych, Sąd z mocy art. 477¹⁴ § 2 k.p.c., zmienił zaskarżoną decyzję w ten sposób, że przyznał ubezpieczonej prawo do rekompensaty do emerytury.

O kosztach zastępstwa procesowego Sąd orzekł na podstawie art. 98 k.p.c. oraz § 9 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz. U. z 2018 r., poz. 265).

(-) sędzia Jolanta Łanowy-Klimek